

اقدامات ایرانی‌ها برای بارگاه و شهر پیامبر(ص) در طول تاریخ

مسئول واحد احیای میراث پژوهشکده حج و زیارت با اشاره به خدمات ایرانی‌ها برای بارگاه مطهر و شهر پیامبر(ص) در طول تاریخ، گفت: تا قبل از روی کار آمدن وهابیت بخشی از این میراث باقی بود اما اکنون همه از بین رفته است.

مسئول واحد احیای میراث پژوهشکده حج و زیارت با اشاره به خدمات ایرانی‌ها برای بارگاه مطهر و شهر پیامبر(ص) در طول تاریخ، گفت: تا قبل از روی کار آمدن وهابیت بخشی از این میراث باقی بود اما اکنون همه از بین رفته است.

اقدامات ایرانی‌ها در طول تاریخ برای بارگاه و شهر پیامبر(ص) به گزارش ایکن، ایرانی‌ها در طول تاریخ یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین مسلمانان در ساخت و توسعه مسجدالحرام، حرم مطهر پیامبر اسلام(ص)، قبور ائمه بقیع(ع)، حرم‌های مطهر عراق و سوریه و البته حرم امام رضا(ع)، حضرت معصومه(س) و سایر بزرگان دینی بوده‌اند.

وقتی هنر ناب ایرانی در کنار ارادت به پیامبر اسلام(ص) و ائمه معصومین(ع) قرار می‌گیرد، شاهکارهایی همانند آنچه در قبور ائمه(ع) مشاهده می‌کنیم، خلق می‌شود. البته مردم ایران بیشتر با هنر و ارادت ایرانی در ساخت قبور ائمه مدفون در ایران، عراق و بزرگان مدفون در سوریه آشنا هستند و کمتر اطلاعاتی از اقدامات ایرانیان در ساخت و توسعه حرم حضرت محمد(ص) دارند.

برای بررسی آنچه ایرانیان در طول تاریخ برای نشان دادن ارادت خود به پیامبر اسلام(ص) در شهر مدینه و بارگاه مطهر حضرت رسول(ص) انجام داده‌اند، با احمد خامه یار، مسئول واحد احیای میراث پژوهشکده حج و زیارت گفت و گو کردیم.

وی با اشاره به اینکه عتبات عراق و سوریه به دلیل نزدیکی جغرافیایی، سیاسی و فرهنگی به ایران بیشتر مورد اهتمام مردم ایران برای ساخت و توسعه بوده‌اند، گفت: در مقطعی از تاریخ نیز عتبات عراق و سوریه بخشی از امپراطوری ایران محسوب می‌شدند و بیشتر در دسترس ایرانی‌ها قرار داشتند اما حرمین شریفین در عربستان حوزه جغرافیایی دورتر و دسترسی به آن سخت‌تر بوده و بیشتر نیز تحت تصرف حکومت‌هایی از جمله عباسیان، فاطیمان، ایوبیان، عثمانی و ... قرار داشته و همین باعث شده نقش و خدمات ایرانیان در این اماکن کمتر باشد.

خامه یار به گزارش‌های تاریخی که به تشریح خدمات ایرانیان در حرمین شریفین مدینه و مکه از نظر عمرانی، معماری و خدمات اجتماعی و فرهنگی می‌پردازد، اشاره کرد و گفت: خدمات ایرانی‌ها در مکه بسیار بیشتر از شهر مدینه بوده است.

وی تشریح کرد: فردی ایرانی به نام جمال الدین وزیر(جواد) اصفهانی در نیمه قرن ششم وزیر اتابکه موصل بوده و علاقه شدیدی به حرمین مکه و مدینه داشته که خدمات عمرانی و اجتماعی زیادی در حرمین از وی گزارش شده است و حتی خاقانی که منظومه تحفه الحرمین را در ستایش حرمین نوشته این منظومه را به جمال الدین وزیر به علت نقش پررنگی که خدمت‌رسانی به حرمین داشته هدیه کرده است.

اقدامات ایرانی‌ها در طول تاریخ برای بارگاه و شهر پیامبر(ص)

نویسنده کتاب میراث حج و حرمین شریفین، ادامه داد: یکی از اقدامات مهم جواد اصفهانی، ساخت دیوار و بارو گرداگرد مدینه بوده است. البته دو قرن قبل از وی نیز عضالدوله دیلمی که از مقتدرترین پادشاهان آل بویه بوده نیز حصار برای مدینه ساخته بوده که بعدها از بین رفته بوده و در دوره جواد اصفهانی مدینه حصار نداشت که وی ساخت حصار را برای مدینه شروع می‌کند و بعد از وفات وی ساخت حصار به پایان می‌رسد.

وی از تأثیر بسیار زیاد اقدامات جواد اصفهانی بر مردم مدینه سخن گفت و اظهار کرد: در منابع تاریخی گفته شده که حتی خطبای مدینه جواد اصفهانی را بر روی منبر مسجدالنبی به عنوان کسی که حرم پیامبر(ص) را با ساخت بارو حفاظت کرده دعا می‌کردند. ابن اثیر یکی از مورخان مشهور نیز گفته است اگر جواد اصفهانی فقط این فضیلت را داشت(ساخت حصار برای مدینه) این افتخار برایش کافی بود.

مرمت حجره قبر پیامبر(ص) توسط یک ایرانی

نویسنده مقاله «جمال الدین وزیر(جواد) اصفهانی و خدمات عمرانی وی در حرمین شریفین» ادامه داد: جواد اصفهانی کمک‌های

مالی فراوانی به اهالی مکه و مدینه می کرده و مردم همیشه برای وی دعا می کردند. بخش هایی از مسجدالنبی نیز به دستور جواد اصفهانی مرمت شده است از جمله پوشش سنگی حجره قبر پیامبر(ص) که از اوایل عباسیان ساخته شده بود اما هیچ مرمتی بر روی آن صورت نگرفته بود که به دستور جواد اصفهانی مرمت شد.

وی افزود: همچنین مسجد قبا نیز که فرسوده شده بود به دستور جواد اصفهانی مرمت می شود. ساخت رباط(سازه ای شبیه مدرسه و اقامتگاه که به درویش و صوفیه اختصاص داشته و فعالیت های آموزشی در آنجا صورت می گرفته است) کنار مسجدالنبی برای سکونت و آموزش درویش و صوفیه نیز از دیگر اقدامات جواد اصفهانی است.

خامه یار اضافه کرد: بعد از فوت جواد اصفهانی وی را در مسجدالحرام دور کعبه طواف دادند و در رباط خودش به خاک سپرده شد و گفته شده پنجره ای از گنبد محل دفن جواد اصفهانی به سمت پنجره حجره پیامبر(ص) نصب کرده بودند که به احترام نقش ویژه جواد اصفهانی در مدینه بوده است.

ایرانیان در طول تاریخ برای قبر و شهر پیامبر(ص) چه کرده اند؟

خامه یار در خصوص سایر ایرانی هایی که در شهر پیامبر(ص) فعالیت کرده اند، گفت: در دوره های بعدی تاریخی شخصی به نام امیر چوپان از فرماندهان ارشد سلطان محمد خدابنده اولجایتو مغول که نقش سیاسی مهمی در حوادث آن دوره داشته به خدمت رسانی به حرمین اهتمام می کند.

مسئول واحد احیای میراث پژوهشکده حج و زیارت تشریح کرد: وی در مدینه مدرسه ای می سازد که به مدرسه چوپانیه معروف می شود. محلی نیز برای دفن خودش در مدرسه اختصاص می دهد اما از آنجایی که مدرسه جایی بوده که بالای سر پیامبر(ص) محسوب می شده مردم مدینه نمی پذیرند که در مدرسه خود دفن شود و امیر چوپان را در قبرستان بقیع دفن می کنند و بنای کوچکی نیز به عنوان آرامگاه برایش ساخته می شود. گفته شده وی حمامی نیز برای مردم مدینه ساخته بوده است. ساخت گنبد قبور ائمه بقیع(ع) به دست ایرانیان

وی از مهم ترین نقش های ایرانیان در مدینه را ساخت گنبد ائمه بقیع(ع) بیان کرد و گفت: شخصیتی به نام مجدالملک براوستانی قمی که وزیر برکیارق سلجوقی بود در قرن پنجم هجری دستور می دهد که معماری از شهر قم برای ساخت گنبد ائمه بقیع به مدینه برود. وی برای ایجاد وحدت دستور می دهد گنبدی نیز بر روی قبر خلیفه سوم ساخته شود.

این پژوهشگر تاریخ افزود: از اواخر دوره عثمانی تعدادی عکس از قبرستان بقیع داریم که زیارتگاه های بقیع را قبل از تخریب به دست وهابیت نشان می دهد. گنبدی که در این عکس ها دیده می شود همان گنبدی است که به دستور مجدالملک ساخته شده و سازه کاملاً سلجوقی و مطابق معماری مقابر سلجوقی که در فلات مرکزی ایران در نیمه دوم قرن پنجم هجری ساخته می شده، است.

اقدامات ایرانی ها در طول تاریخ برای بارگاه و شهر پیامبر(ص)

وی در پاسخ به این سؤال که آیا از آنچه ایرانیان در مدینه ساخته بودند، در حال حاضر نشانه و اثری باقی مانده است؟ گفت: تقریباً هیچ اثری باقی نمانده است. اماکن مقدس معمولاً در طول زمان بازسازی شده و توسعه پیدا می کنند. از سوی دیگر مسجدالنبی(ص) در طول تاریخ دو بار دچار آتش سوزی شده و هر بار به سبک دوره های بعدی تاریخی بازسازی شده است.

خامه یار اضافه کرد: مسجدالنبی در دوره آل سعود توسعه بسیار زیادی پیدا کرده و برخی از اماکن تاریخی این شهر به طور کامل تخریب شده از جمله گنبد ائمه بقیع(ع) کاملاً تخریب شده است. اگر عکس های امروزی قبور را ببینید فضای به شکل هشت ضلعی مشخصی است که در اصل پایه های بنایی است که قبل از تخریب وجود داشته است. یعنی تا قبل از روی کارآمدن وهابیت آثار ایرانی در مدینه وجود داشته که به طور کامل به دست وهابیت تخریب شده است.

وی با یادآوری این مسئله که تمام آنچه ایرانیان برای حرمین شریفین ساخته بودند، وقف بوده است، گفت: در مکه نیز رباط معروفی داشتیم به اسم رامشت که توسط تاجر معروف ایرانی به نام ابوالقاسم رامشت ساخته شده بوده و امروز فقط کتیبه سردر مدرسه در یکی از موزه های مکه نگهداری می شود.